

ЁШЛАРИМИЗ ТАРБИЯСИГА ОММАВИЙ МАДАНИЯТНИНГ САЛБИЙ ТАЪСИРИ

Козоков Муроджон Ботирович

Хоразм вилояти Янгиарик тумани Шайх Мухтор Вали масжид имом ноиб

Дунёда глобллашув жараёнлари кундалик ҳаётимизга тез суръатлар билан ҳамма соҳаларда кириб келиши, ҳозирги шароитда мафкуравий таъсир кўрсатишнинг ўткир қуролига айланиб бормоқда. Бу эса Ғарбдаги ҳар-хил сиёсий кучларнинг манфаатларига хизмат қилиб “оммавий маданият” деган ниқоблар остида ахлоқий беҳаёлик, индивидуализм ғояларини тарқатишни мақсад қилиб қўйиб бошқа халқларнинг шу жумладан, ўзбек халқининг ҳам кўп минг йиллик маънавий, маданий қадриятларига беписандлик қилиб, улардан воз кечишга ундамоқда.

Бундай ёвуз мақсадлар “эркинлик ва демократияни олға силжитиш” ниқоби остида амалга оширилмоқда. Бу каби ҳаракатлар халқимизнинг муқаддас маънавий фазилатлари бўлган ибодат ва ҳаё, оила муқаддаслиги каби қадриятларимизга салбий таъсир қилиши шубҳасиздир. Ҳақиқатдан ҳам “оммавий маданият” деб аталмиш ғоялар турли йўللار билан мамлакатимизга, яъни кинолар, турли хил жинсий беҳаёликни акс эттирувчи кассеталар, радио, телевидение, китоблар ва ҳатто қўл телефонларига ёзиб бериш орқали ёшларимиз онгига таъсир қилмоқда.

Бизнинг аجدодларимиз қадим-қадимдан комил инсон ҳақидаги шарқона ахлоқий мезонларни ва комил шахснинг маънавий қирраларини ишлаб чиқиб халқимиз онгу тафаккурида асрлар давомида сайқал топган ору-номус, уят ва андиша, шарму-ҳаё, ибодат ва ифбат, камтарлик, катта-кичикларга ҳурмат каби юксак маънавий хислатлар ҳаётимизда амал қилиб келмоқда. Бундай халқимизга мос эзгу ва гўзал ахлоқий фазилатлар муқаддас маънавий қадриятларимизнинг асл мазмунини ва моҳиятини ташкил этади. Бу каби халқимизнинг гўзал миллий фазилатларимиз ўрнини ғарбона беҳаё, беибод ахлоқий урф-одатлар эгаллашига асло йўл қўйиб бўлмайди.

Мамлакатимизда ёшлар аҳолининг энг кўп қисмини ташкил этиб турибди. Уларни “оммавий маданият” глобллашуви даврида ғарбнинг ана шундай одатларига томон тобора тойиб кетмайди, деб ҳеч ким кафолат бера олмайди. Негаки, айрим жузъий одатга ва урфга айланган ҳолатларнинг тез илдиз отаётганини томошабин бўлганимизча кузатиб ҳам турибмиз. Олайлик оддийгина қадриятимиз-ёшларнинг маълум бир тоифаси гўзал одатимиз бўлган ўзбекона сўрашиш, саломлашиш одатининг “янги қирралари” ни аллақачон ўзлаштириб олишди. Ёш йигитчалар бошни бошга теккизиб, ҳол-аҳвол сўрашиш ҳолатини ўзларининг саломлашиш одатига айлантириб олишди. Яқин йилларда урфга айланиб қолиш эҳтимоли бўлган йигит-қизларнинг ўпишиб кўришишлари ҳозир биров кўзга кам ташланиб қолди. Бироқ кийиниш борасида кўр-кўрона андозалар олиш ҳали ҳамон давом этапти.

Ихчамлик соддалик яхши, бироқ унинг баҳонасида юзага келаётган “мода”лар ҳам кўпчиликини ўйлантираётгани сир эмас.

“Оммавий маданият” ниқоби остидаги мураккаб мафкуравий жараёнларни чуқур илмий ва амалий жиҳатдан таҳлил қилиб, миллий маънавиятимиз маданиятимиз ва манфаатларимизга зид бўлган зарарли урф-одат ва мафкуравий хуружларнинг асл мақсад ва моҳиятини очиб бериш асосида, ёшларни ўзининг мустақил фикрига эга турли ибо ва ҳаёсиз маънавий хуружларга қарши собит тура олишга қодир бўлган, иродали, фидойи, ўзбек халқига хос миллий ғурурли, ватанпарвар, ғоявий чиниққан инсонлар қилиб тарбиялаш бугунги куннинг энг долзарб вазифаларидан биридир.

Янгиариқ тумани “Шайх Мухтор Вали” масжиди имом ноиби М.Казаков

Ёшлар келажагимиз пойдевори

Ёшлик инсоннинг қувватга тўлган ва ҳаракатчанлиги зиёда бўлган вақтидир. Шу билан бирга, ёшлик даври инсоннинг ҳаёт йўлларининг чорраҳасида турган пайти ҳамдир.

Агар ўша чорраҳада инсон яхши йўлга кириб қолса, ўзи, оиласи, қариндошлари, халқи, ватани учун жуда катта яхшилик сари юз тутган бўлади. Бу уни дунё ва охират бахтига, саодатига эриштиради. Агар, Аллоҳ кўрсатмасин, мазкур чорраҳада ёмон йўлга бурилиб кетса ўзи, оиласи, қариндошлари, халқи, ватани учун ўта кўнгилсиз ҳодиса сари қадам қўйган бўлади. Бу билан унинг дунё ва охиратда яхшиликка эришиши қийинлашиб қолади.

Ёшлар ҳар бир миллатнинг келажаги эканини ҳисобга оладиган бўлсак, уларга эътибор беришнинг аҳамияти яна ҳам зиёдалашади. Зотан, ҳар бир шахснинг ким бўлиши ёшлигидан аён бўлади, унинг камолоти айнан ёшлиқдан бошланади. Ёшлик пайтида шаклланиб қолган сифатлар инсонга умр бўйи ҳамроҳ бўлади. Шунинг учун ҳам ёшларнинг одобли бўлишлари учун ҳаракат қилиш жуда аҳамиятли иш ҳисобланади.

Шу боис ҳам Аллоҳ таолонинг оҳирги ва мукаммал дини, киёматгача бокий қолувчи дини, барча замонлар ва маконларда инсониятга икки дунё саодат йўлини кўрсатиб берувчи дини – Исломдан ёшларга алоҳида эътибор қаратилган.

Ёшлик даври инсон учун берилган илоҳий неъматлардан бири бўлиб, инсон мазкур неъматга шукр қилиши, бунда асло ношукур бўлмаслиги зарурдир. Ҳар бир неъматнинг шукри эса неъмат берурчи Зотга мактов сўзларини тил билан айтиб, дил билан тасдиклаш ва энг муҳими, берилган неъматни неъмат берувчи Зотни рози қиладиган тарзда тасарруф қилиш ила юзага чиқади. Демак, ёшлик неъматига шукр қилиш айни ўша ёшликни Аллоҳ таолони рози қиладиган тарзда ўтказиш билан бўлади. Бунинг устига, ёшлик киёмат куни ҳисобга олинадиган неъматлардан эканини ҳам унутмаслик керак.

Ибн Масъуд розияллоҳу анҳудан ривоят қилинади:

“Набий соллаллоҳу алайҳи васаллам дедилар:

“Қиёмат куни одам боласининг қадами то ундан беш нарса ҳақида: умрини нимага сарфлагани, ёшлигини нимага кетказгани, молини қаердан касб қилгани ва қаерга сарфлагани, билганига қандай амал қилгани ҳақида сўралмагунича, Робби ҳузуридан узилмайди” Термизий ривоят қилган.

Набий соллаллоҳу алайҳи васаллам ёшликнинг инсон боласи ғанимат билиши лозим бўлган беш нарсадан бири эканини таъкидлаганлар.

Ибн Аббос розиаллоҳу анҳумодан ривоят қилинади:

“Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи васаллам дедилар:

“Беш нарсани беш нарсдан олдин ғанимат бил: ёшлигингни қарилигингдан олдин, соғлигингни беморлигингдан олдин, бойлигингни камбағаллигингдан олдин, бўшлигингни машғуллигингдан олдин ва ҳаётингни ўлимингдан олдин”.

Ҳоким ва Байҳақий ривоят қилганлар.

Ислоннинг ёшликка берган бу каби олиймақом аҳамияти бизларни унинг кадрига етишга чорлайди. Ёшликнинг кадрига етиш, уни ғанимат билиш ва ундан унумли фойдаланиш эса динимизда белгиланган ёшлик одобларига амал қилиш ила юзага чиқади.

Ёшлик одобларидан бири келажакка умид билан қараш ва етук инсон бўлиш учун ҳаракат қилишдир. Ҳар бир ёш йигит-қиз ўз келажаги ҳақида тўла ва мукамал тушунчага эга бўлиши ҳамда ҳаётдан кўзлаган мақсадини аниқ белгилаб олиши керак.

Минг шукрлар бўлсинким, бугунги кунда юртимизда ёшларни қўллаб қувватлаш борасида давлатимиз томонидан ғамхўрликлар юқори даражага кўтарилган.

Юртбошимиз томонидан “30-июнь — Республика ёшлар куни” қилиб белгиланиши ҳам ёшларга бўлган юксак эътиборидандир. Айни дамларда ёшлар учун амалга оширилаётган барча амаллар ёшларимизни ўқиш-ўрганиш, доимий изланиш, илм-фанга, тараққиёт чўққиларини эгаллашга интилишига сабаб бўлса ажаб эмас.

Давлатимиз раҳбари ташаббуси билан жорий йил мамлакатимизда “Ёшларни қўллаб-қувватлаш ва аҳоли саломатлигини мустаҳкамлаш йили” деб эълон қилинди.

Ёшларнинг ҳуқуқ-манфаатларини таъминлаш, уларнинг ташаббусларини қўллаб-қувватлаш мақсадида ёшлар ишлари агентлиги тузилди, ҳокимларнинг ёшлар ишлари бўйича ўринбосари лавозими таъсис этилди. Шундай экан ёшларимиз ҳамма орзулари ушаладиган, интилишлари қўллаб-қувватланадиган мамлакатда яшаётганидан бахтиёр бўлишлари керак. Чунки ана шу ғамхўрлик ва эътибор натижасида ҳамманинг хавасини келтирадиган, истеъдодли бўлиб вояга етишяпти. Юртимиз довуғини жаҳонга ёяётган ёшлар сони кундан кунга зиёда бўлиб борапти.

Расулуллоҳ (с.а.в.) ҳадисларида: “Болаларингизга одоб беринглар ва одобларини чиройли қилинглар”-деб марҳамат қилганлар.

Яна бир ҳадисларида “Илм Чин-Мочин (Хитойда) бўлса ҳам, уни излаб топиб, эгалланглар. Илмни талаб қилиш ҳар бир мусулмонга фарздир”- деганлар.

Пайғамбаримиз ўз умматларига фақат диний таълим бериш учун юборилмаганлар, балки дунёвий илмларни олишга ўргатганлар.

Ёшларни дунёвий илм соҳиби бўлишига ва хунарли бўлишга тарғиб қилиш энг муҳим масалалардан экан, демак биз фарзандларимизни ёшлик чоғидан бошлаб одобли, ахлоқли қилиб тарбиялаш билан бирга илм фаннинг барча қирраларини эгаллашга қизиқтириб боришимиз даркор. Уларни мактабда ва ўқув юртларида яхши ўзлаштиришларига катта аҳамият беришимиз зарур.

Ота-онанинг вазифаси фарзандни дунёга келтиришдан иборат эмас. Улар ўз фарзандларини ақлли, жисмонан соғлом, диёнатли, виждонли, тўғри сўзли, жамият ва миллатга фойдаси тегадиган инсон қилиб тарбиялаши керак, уларнинг тарбиясига катта аҳамият бериб, ҳалол лўқма ейишга одатлантиришимиз, уларни турли зарарли оқимлар таъсиридан сақлашимиз, ота-онаси, оила, эл-юрт олдидаги бурчи ва масъулиятини доимо ҳис қиладиган, ўйлайдиган қилиб тарбиялашимиз лозим. Ота-она бир лаҳза бўлса ҳам хушёрликни йўқотмасликлари, ёшлар тарбиясида асло бепарво бўлмасликлари керак. Ота-оналарни фарзанд тарбиясидаги биринчи ҳадяси – ота-оналарнинг гўзал одобидир.

Ёшларга сабр, кечиримлилиқ, ҳалоллик, поклик, оилага ҳиёнат қилмаслик борасидаги насиҳатларни мунтазам равишда олиб бормоғимиз лозим.

Ҳусусан, “Ёшларни қўллаб-қувватлаш ва аҳоли саломатлигини мустаҳкамлаш йили” деб номланган жорий йилда юртимизда соғлом муҳитни яратиш, аҳоли саломатлигини муҳофаза қилиш, жисмоний ва маънавий баркамол авлодни вояга етказиб, уларни қўллаб-қувватлаш борасида жуда кўплаб ҳайрли ишлар амалга оширилиши режалаштирилган. Зеро, барча эзгу ниятларимиз замирида фарзандларимизни ҳам жисмоний, ҳам маънавий жиҳатдан соғлом ўстириш, уларнинг бахту саодати, фаровон келажагини кўриш орзуси ётибди.

Фарзандларимизнинг ёшлиқ йиллари саодатли, шукуҳли замонга тўғри келгани учун суюниб яшайлик, буларнинг бари, энг аввало тинчлик, осойишталик самараси эканини тушунтирайлик ва бунинг учун шукр қилайлик.

Ёшларимиз дунёвий билимлар билан барча юксак маънавиятимиз, миллий урф одатларимиз ва қадриятларимиз асосларини ҳам пухта эгаллашлари керак. Мана шундай ёшлар мустақил Ўзбекистонимизнинг келажаги, ишончи ва давомчиси бўла олади.

Ёшлар – бизнинг келажагимиз, келажагимиз пойдеворидир.

Янгиариқ тумани “Шайх Мухтор Вали” масжиди имом ноиби М.Казаков